

KKTC MERKEZ BANKASI

PARA ARZI

İÇERİK

- I. KKTC MERKEZ BANKASI PARASAL BÜYÜKLÜK TANIMLARI (ÖZET)
- II. KKTC MERKEZ BANKASI PARA ARZI VERİLERİ
- III. PARASAL BÜYÜKLÜKLERDEKİ GELİŞMELER

SUNUS

Kurumumuzun kamuoyunu bilgilendirmek amacıyla ve şeffaflık politikası gereği haftalık, aylık, üç aylık ve yıllık dönemler itibarı ile Merkez Bankası ve bankacılık sektörüne ait bilgileri rapor, bülten ve istatistiki veriler şeklinde düzenli olarak yayımladığı bilinmektedir.

Bir yenilik ve gereklilik olarak ülkemizdeki para arzına yönelik Bankamızca bir süreden beridir yapılan çalışmalar sonuçlandırılmış ve aylık sıklıkla kamuoyuna sunulmasına karar verilmiştir.

Çalışma farklı parasal birlik türleri, kambiyo rejimleri, merkez bankası bilançosu ve parasal büyüklük tanımları yanısıra bunların para arzı ile olan ilişkisi çerçevesinde yapılmıştır. Ülkemizin kullandığı para birimi dikkate alındığında resmi dolarizasyonun uygulandığı ülkeler tahmin edilebileceği gibi çalışmanın önemli bir bölümünü oluşturmuştur.

Bilindiği gibi literatürde ‘para arzı’ piyasada bulunan mal ve hizmet alımlarında kullanılabilen veya kullanılabilecek kadar likit olan araçların toplamı şeklinde de tanımlanabilmektedir. Ancak bu tanımlar ülkeden ülkeye veya zaman içinde farklılıklar gösterebilmektedir. Ekonomik yapı yanında, para ikamesi olgusu ve yeni finansal araçların çıkması bu farklılıkların oluşmasının nedenleri arasında sıralanabilir. Bu durumda Kurumumuzca tespit edilen para arzı tanımlarının yukarıda sıralanan gerekçelerden dolayı değişebileceği belirtilmelidir.

Parasal büyüklükleri, kullanım amaçları bakımından temelde ekonomik analiz ve merkez bankaları para politikalarının belirlenmesi amaçlı şeklinde ikiye ayırmak mümkün olup para arzı verilerinin, ekonomik analizlerin daha sağlıklı yapılmasına katkı koyabileceği düşünülmektedir.

Kullanıcılara yararlı olması temennisiyle...

Erdoğan KÜÇÜK
Başkan

AÇIKLAMA

- Araştırma ve Fon Yönetimi Müdürlüğü'nce üretilen para arzı verileri Merkez Bankası bilançosu ve bankalardan derlenen bilançolardan elde edilen veriler ışığında üretilmektedir.
- Bankalararası mevduatlar para arzlarına dahil edilmemektedir. Mevduatlar arasında yerleşiklik durumuna göre yurtiçi / yurtdışı ayırımı yapılmamıştır. Ayrıca mevduat kalemleri YTL ve YP cinslerinin toplamını ifade etmektedir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda dolaşımdaki para miktarının gayri safi milli hasılaya (GSMH) oranlanmak suretiyle tespit edilmesi ve bu oranın GSMH'nin yüzde beşi olarak alınması uygun görülmüştür.
- KKTC Merkez Bankası, para arzı verilerinde önceden haber vermeden kısmen veya tamamen değiştirme veya yeni bilgiler ilave etme hakkına sahiptir.
- Para arzı verilerinde yer alan dönemsel bir bilgi, takip eden dönemlerde çeşitli sebeplerle meydana gelecek güncellemeler sonucunda değişikliğe uğrayabilir.
- Diğer verilerle kıyaslandığı zaman rakamlar arasında fark, yuvarlamalardan dolayı meydana gelebilmektedir.
- Para arzı verilerinde yer alan bilgiler kaynak gösterilmek suretiyle izinsiz yayımlanabilir.
- Para arzları ile ilgili bilgilere aylık olarak KKTC Merkez Bankası internet sitesinde (www.kktcmb.trnc.net) yer alan 'Yayımlar' ve 'Veriler' bölümünden ulaşılabilir. Ayrıca bu veriler 2006 yılından itibaren üç aylık bültende 'Para Arzı Verileri ve Tabloları' bölümünde sürekli yayımlanacaktır.

I. KKTC MERKEZ BANKASI PARASAL BÜYÜKLÜK TANIMLARI (ÖZET)

Likidite derecelerine göre sıralanan para arzları aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır.

M1 = Dolaşımdaki para + bankalardaki vadesiz mevduat (tasarruf, ticari, diğer) + KKTCMB'deki mevduat (Kamu İktisadi Teşekkülleri ve İktisadi Devlet Teşekkülleri Mevduatı, Banka personelinin vadesiz mevduatı, vakıf ve derneklerin vadesiz mevduatı ile Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu'nun mevduatı)

M2 = M1 + bankalardaki vadeli mevduat (tasarruf, ticari, diğer)

M3 = M2 + bankalardaki resmi mevduat (vadeli/vadesiz) + KKTCMB'deki diğer mevduat (Hazine, gelirler, genel ve katma bütçeli idareler, belediyeler, özel idareler)

KKTC MERKEZ BANKASI PARASAL BÜYÜKLÜK TANIMLARI (ÖZET)						
Açıklama	Dolaşımdaki Para	Bankalardaki Vadesiz Mevduat	KKTCMB'deki Mevduat	Bankalardaki Vadeli Mevduat	Bankalardaki Resmi Mevduat	KKTCMB'deki Diğer Mevduat
M 1	X	X	X			
M 2	X	X	X	X		
M 3	X	X	X	X	X	X

II. KKTC MERKEZ BANKASI PARA ARZI VERİLERİ

AÇIKLAMA	31.12.02	31.12.03	31.12.04	31.12.05	31.01.06	28.02.06	31.03.06	30.04.06	31.05.06	30.06.06	31.07.06	31.08.06	30.09.06	31.10.06	30.11.06	31.12.06
Dolaşımdaki Para	70.935	95.354	126.040	157.185	157.185	157.185	157.185	157.185	157.185	157.185	157.185	157.185	157.185	157.185	157.185	157.185
Vadesiz Ticari Mevduat	58.748	92.068	151.688	197.122	183.450	184.676	164.296	187.812	204.816	209.272	198.085	230.384	220.119	209.546	207.644	213.369
Vadesiz Tas. Mevduatı	144.003	213.143	309.494	323.639	301.782	297.844	293.731	310.819	373.580	364.309	361.312	364.493	374.136	374.760	376.892	387.573
Vadesiz Diğer Mevduat	23.722	22.690	30.307	17.004	21.253	34.360	22.264	24.448	20.864	23.244	21.473	22.703	23.119	23.233	20.839	21.471
KKTCMB'deki Mevduat	736	822	914	953	952	920	915	915	1.075	1.309	1.334	927	976	3.598	3.703	1.103
M1	298.144	424.077	618.443	695.903	664.622	674.985	638.391	681.179	757.520	755.319	739.389	775.692	775.535	768.322	766.263	780.701
M1	298.144	424.077	618.443	695.903	664.622	674.985	638.391	681.179	757.520	755.319	739.389	775.692	775.535	768.322	766.263	780.701
Vadeli Ticari Mevduat	16.769	40.000	38.265	187.966	210.877	203.579	211.425	248.368	224.017	255.581	241.474	233.050	230.333	228.203	230.031	243.003
Vadeli Tas. Mevduatı	1.340.351	1.734.711	2.198.310	2.448.522	2.525.563	2.560.045	2.609.884	2.696.831	2.999.433	3.069.016	3.006.274	3.038.478	3.106.790	3.138.916	3.217.269	3.195.881
Vadeli Diğer Mevduat	73.840	118.738	162.729	50.461	62.454	64.199	66.967	97.947	76.813	66.682	75.713	83.337	93.317	95.691	97.002	99.945
M2	1.729.104	2.317.526	3.017.747	3.382.852	3.463.516	3.502.808	3.526.667	3.724.325	4.057.783	4.146.598	4.062.850	4.130.557	4.205.975	4.231.132	4.310.565	4.319.530
M2	1.729.104	2.317.526	3.017.747	3.382.852	3.463.516	3.502.808	3.526.667	3.724.325	4.057.783	4.146.598	4.062.850	4.130.557	4.205.975	4.231.132	4.310.565	4.319.530
Vadesiz Resmi Mevduat	54.425	42.961	52.536	31.899	46.705	37.333	35.192	30.251	43.397	28.328	34.817	28.030	35.024	34.241	38.332	38.796
Vadeli Resmi Mevduat	126.106	181.700	219.867	314.253	298.722	303.129	305.767	313.334	349.658	376.840	384.169	384.795	404.311	405.565	420.730	431.271
KKTCMB'deki Diğer Mevduat	60.437	65.988	92.563	119.984	118.098	110.980	111.994	91.728	114.392	86.104	62.683	77.269	57.913	91.412	77.925	70.294
M3	1.970.072	2.608.175	3.382.713	3.848.988	3.927.041	3.954.250	3.979.620	4.159.638	4.565.230	4.637.870	4.544.519	4.620.651	4.703.223	4.762.350	4.847.552	4.859.891

Notlar:

1. Dolaşımdaki para miktarı değerlendirme sonucunda Gayri Safi Milli Hasıla'nın (GSMH) %5'i olarak hesaplanmıştır.
2. Mevduatlar Türk Parası ve Yabancı Para toplamını ifade etmektedir.
3. Bankalararası mevduatlar para arzı hesaplarına dahil edilmemektedir.
4. Devlet Planlama Örgütü'nün 2006 yılına ait kesinleşmiş GSMH rakamı ilan edilinceye kadar bir önceki yılın kesinleşmiş GSMH rakamı hesaplamalarda kullanılmıştır. 2006 yılı GSMH rakamı ilan edilmesiyle birlikte rakamlar revize edilerek yeniden yayınlanacaktır.
5. Verilerin hesaplanmasında, 2005 yılına kadar Araştırma ve Fon Yönetimi Müdürlüğü'ne, 2006 yılından itibaren ise Bankacılık Düzenleme ve Gözetim Müdürlüğü'ne ait veriler kullanılmıştır.
6. Değerler 1000 YTL olarak ifade edilmiştir.

III. PARASAL BÜYÜKLÜKLERDEKİ GELİŞMELER

M1

2006 yılında M1 tanımlı para arzında 2005 yılı sonuna göre yüzde 12,19 oranında genişleme olmuştur. Bu dönem içerisinde M1 para arzının alt bileşenleri incelendiğinde vadesiz diğer mevduat yüzde 26,27, vadesiz tasarruf mevduatı yüzde 19,75, KKTC Merkez Bankası'ndaki mevduat yüzde 15,74, vadesiz ticari mevduat yüzde 8,24 oranında artış göstermiştir. 2006 yılının son çeyreğine bakıldığı zaman M1'deki artış yüzde 0,66'dır. Bu dönemde KKTC Merkez Bankası'ndaki mevduat ve vadesiz tasarruf mevduat kalemlerinde artış, vadesiz ticari mevduatı ve vadesiz diğer mevduatta azalış olduğu gözlenmektedir. Kasım 2006 - Aralık 2006 döneminde ise M1 yüzde 1,88 oranda genişlemiştir. Bu dönem içerisinde M1 para arzının alt bileşenleri incelendiğinde artışın vadesiz ticari, tasarruf ve diğer mevduat kalemlerinde, azalışın ise KKTCMB'deki mevduat kaleminde olduğu görülmektedir. M1 para arzının 2002 - 2006 döneminde göstermiş olduğu değişim yüzde 161,85 oranındadır. Alt kalemlerden vadesiz ticari mevduat yüzde 263,19, vadesiz tasarruf mevduatı yüzde 169,14, dolaşımdaki para yüzde 121,59, KKTC Merkez Bankası nezdindeki mevduat ise yüzde 49,86 oranında genişlerken vadesiz diğer mevduat yüzde 10,48 oranında daralmıştır.

PARASAL BÜYÜKLÜKLER TABLOSU				
(YILSONUNA GÖRE YÜZDE DEĞİŞİM)				
AÇIKLAMA	2003	2004	2005	2006
M1	42,24	45,83	12,53	12,19
M2	34,03	30,21	12,10	27,69
M3	32,39	29,70	13,78	26,26
KREDİLER	30,79	49,95	33,89	47,67

M2

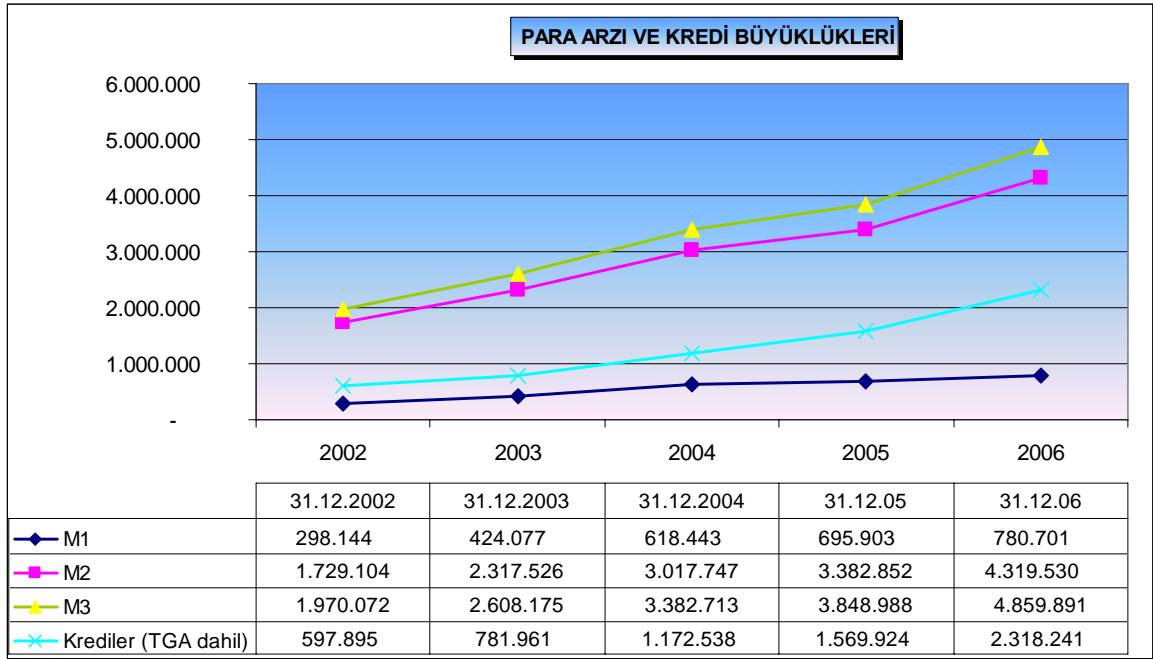
2006 yılında M2 tanımlı para arzı 2005 yılı sonuna göre yüzde 27,69 oranında genişleme göstermiştir. Bu dönemde M2 para arzının bütün alt bileşenleri artış göstermiş, en büyük genişleme yüzde 98,06 ile vadeli diğer mevduat kaleminde olmuştur. 2006 yılının son çeyreğine bakıldığı zaman M2'deki artış yüzde 2,70 olmuştur. Bu çeyrekte vadeli diğer mevduat yüzde 7,10, vadeli ticari mevduat yüzde 5,50 ve vadeli tasarruf mevduatı yüzde 2,87 oranında genişleme göstermiştir. Kasım 2006-Aralık 2006 döneminde ise M2'de sadece yüzde 0,21 oranında artış olmuştur. Bu dönem içerisinde M2 tanımlı para arzının alt bileşenleri incelendiğinde ise artışın vadeli ticaret mevduatı ve vadeli diğer mevduat kalemlerinde, azalışın ise vadeli tasarruf mevduat kaleminde olduğu görülmektedir. M2 para arzının 2002 - 2006 döneminde göstermiş olduğu genişleme yüzde 149,81'dir. Alt kalemlerden vadeli ticari mevduatı yüzde 1.349,12, vadeli tasarruf mevduatı yüzde 138,44, vadeli diğer mevduat ise yüzde 35,35 oranında genişlediği görülmektedir.

M3

M3 tanımlı geniş para arzı 2006 yılında, 2005 yılı sonuna göre yüzde 26,26 oranında genişleme göstermiştir. Bu dönem içerisinde M3 para arzının alt bileşenleri incelendiğinde en büyük genişleme yüzde 37,24'lük oranla vadeli resmi mevduat kaleminde görülmektedir. Ayrıca bu dönemde vadesiz resmi mevduatta yüzde 21,62 artış olurken, KKTCMB'deki diğer mevduat kaleminde yüzde 70,69 azalış meydana gelmiştir. 2006 yılının son çeyrek dönemine bakıldığı zaman M3'deki artış yüzde 2,05 olmuştur. Bu çeyrekte vadesiz resmi mevduat yüzde 10,77, vadeli resmi mevduat yüzde 6,67, KKTCMB'deki diğer mevduatta yüzde 21,37 oranında ilerleme olmuştur. Kasım 2006-Aralık 2006 döneminde ise M3'de sadece yüzde 0,25 oranında artış olmuştur. Bu dönem içerisinde M3 tanımlı para arzının alt bileşenleri incelendiğinde ise artışın vadesiz resmi mevduat ve vadeli resmi mevduat kalemlerinde, azalışın ise KKTCMB'deki diğer mevduat kaleminde olduğu görülmektedir. M3 para arzının 2002 yılsonu ile 2006 yılsonu döneminde göstermiş olduğu genişleme yüzde 146,69'dur. Alt kalemlerden, vadeli resmi mevduat yüzde 241,99, KKTCMB'deki mevduat yüzde 16,31 genişlemiştir. Diğer taraftan vadesiz resmi mevduatın yüzde 28,72 oranında gerilediği görülmektedir.

KREDİLER

Sektör kredileri 2006 yılı sonunda, bir önceki yıla göre yüzde 47,67 oranında büyüme göstermiştir. 2006 yılının Eylül-Aralık dönemi incelendiği zaman kredilerde yüzde 15,07 artış olmuştur. Kasım 2006-Aralık 2006 döneminde ise kredilerde yüzde 13,16 oranında genişleme olduğu görülmektedir. Kredilerin 2002 yılsonu ile 2006 yılsonu döneminde göstermiş olduğu genişleme yüzde 287,73'dür.

KKTC Merkez Bankası

İdare Merkezi

Araştırma ve Fon Yönetimi Müdürlüğü

Tel: 0392 – 228 3216

Internet: <http://www.kkctmb.trnc.net>

E - mail: ilet@kkctmb.trnc.net

Bu yayının tüm hakları saklıdır. Sadece ticari amaçlı olmayan eğitim, araştırma vb. çalışmalarda kaynak gösterilerek kullanılabilir.